

УДОСКОНАЛЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОДУКТІВ ФІНАНСОВОГО РИНКУ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Вступ. Наслідки кризи та посилення глобальних викликів, поширення пандемії COVID-19, введення воєнного стану в Україні, активізували увагу до проблеми доступності фінансових послуг і більш широкого використання дистанційного та безконтактного обслуговування. В роботі визначаються практичні важелі, спрямовані на розвиток та віртуалізацію інструментів та механізмів фінансового ринку в умовах сучасної діджиталізації суспільства.

Мета роботи – узагальнення сучасних інноваційних продуктів фінансового ринку та обґрунтування доцільності їх впровадження в умовах цифровізації економіки.

Основа частина. Поява у світі цифрових технологій значно змінила світ в останні десятиліття. Кожного дня розробляються нові цифрові послуги, які поступово змінюють поведінку клієнтів, що і призводить до зміни традиційних бізнес-моделей. Фінансова система не є винятком і також змінюється під впливом інновацій. Саме інновації наразі є рушійною силою розвитку будь-якої економіки.

Цифрова економіка створює нові продукти, формує нові потреби, а швидкість і обсяг отримання інформації збільшуються щодня. Всі ці процеси відкривають значні можливості для створення і розвитку бізнесу, заснованого на нових технологічних рішеннях або бізнес-моделях, які не застосовувалися раніше. На сучасному етапі розвитку світової економіки все більше уваги приділяється цифровим технологіям та електронному бізнесу [1].

Функціонування сучасного фінансового ринку відбувається під впливом трансформаційних процесів, які зазнають постійних змін незалежно від суспільних, геополітичних, військових, ситуаційно-економічних, фінансових, кібернетичних, уніфікаційних, інтеграційних, екологічних факторів [3].

Фінансовий ринок є одним із першочергових складників економіки України, адже саме від ефективності його функціонування залежить стабільність національної економіки.

Варто зазначити, що стрімкий розвиток ринку фінансових технологій наприкінці 2021 р. швидко трансформувався в загрозу з приводу потенційної рецесії в першому півріччі 2022 р., оскільки невизначеність, пов'язана з повномасштабним воєнним вторгненням РФ в Україну, поточними проблемами у ланцюгу поставок, зростанням інфляції та відсоткових ставок, знайшли свій відбиток як на державному рівні, так і на рівні приватних компаній.

Саме завдяки фінансовим інноваціям фінансовий сектор дає змогу оптимізувати фінансові процеси на різних рівнях економіки, що особливо важливо для функціонування господарюючих суб'єктів в Україні [3].

Функціонування цифрової економіки ґрунтуються на використанні інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) та власне цифрових.

Інновації фінансових технологій (скорочено – фінтех) включають широкий спектр цифрових рішень для поліпшення фінансових послуг. Наразі вони охоплюють мобільні застосунки для банкіngu, автоматизацію інвестицій, онлайн-кредитування та багато іншого. Фінтех-компанії, як-от PayPal, Revolut та Monzo, пропонують зручні та швидкі послуги без посередників, спрощуючи фінансові операції [4].

До інноваційних продуктів фінансової системи можна віднести появу міждержавних електронних платіжних систем, міждержавних безпекових програмних продуктів, міжнаціональних фінансових аналітичних і безпекових стандартів.

Серед основних напрямів винаходу та впровадження фінансових інновацій можна визначити:

- забезпечення стабільності та безпеки руху фінансових ресурсів;
- підвищення ефективності діяльності фінансових інститутів;
- запобігання шахрайству [1].

Основними сегментами області фінансових технологій наразі є: платежі та перекази, краудфандинг, управління активами, фінансовий маркетплейс, блокчейн. Водночас можна спостерігати посилення тенденцій зі створення повністю цифрових банків, які в своїй діяльності орієнтуються переважно на тих, хто вважає за краще використання банківських послуг онлайн.

Відтак в Україні можна виділити три базові тренди у функціонуванні фінансового ринку та розвитку його архітектури в нових умовах цифрової економіки [2]:

- модернізація діяльності учасників ринку та способів надання послуг фінансовими посередниками;
- розвиток альтернативних фінансів як чогось принципово нового, що не дає змоги в принципі проводити паралелі з попередніми особливостями архітектури ринку;
- поєднання класичних елементів інфраструктури, звичних модернізованих сервісів, а також принципово нових елементів архітектури в частині інститутів управління ринком, механізмів нагляду за його роботою [4].

Висновки. Цифровізація дає змогу підвищити доступність фінансових послуг, зменшити трансакційні витрати, покращити фінансову інклюзію та створити нові фінансові продукти. Водночас на перший план виходить конкурентна боротьба не лише між традиційними банками, а й між ними та новими цифровими гравцями: фінтех-компаніями, BigTech-корпораціями, платформеними операторами. Як наслідок цього – змінюється структура фінансового ринку від централізованих систем до більш відкритих, децентралізованих моделей.

Отже, цифрова трансформація не лише змінює фінансовий ринок, але і створює передумови для формування нової парадигми фінансових відносин, що вимагає гнучкості, інноваційності, відповідальності та системного мислення з боку всіх учасників ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Демчишак Н., Глутковський М. Розвиток цифрової економіки в Україні: концептуальні основи, пріоритети та роль інновацій. *Інноваційна економіка*. 2020. № 5–6. С. 43–48.

2. Десятнюк О., Крисоватий А., Птащенко О. Стан та тенденції розвитку фінансової інклюзії в Україні. *Світ фінансів*. 2023. № 3(76). С. 21–34. URL: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/1629>

3. Піжук О. І. Цифрова трансформація економіки України: обмеження та можливості: монографія. Ун-т ДФС України. Ірпінь, 2020. 504 с.

4. Шлапак А. В. Наглядний потенціал фінансових установ у протидії кіберзлочинам та інформаційним атакам в умовах зростання ролі FINTECH і BIG TECHS на цифровізованих ринках капіталу. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія: економічні науки*. 2022. № 2, т. 2. С. 273–280.

УДК 336

Крупка А. Я.

*канд. екон. наук, доцент, завідувач кафедри економіки та фінансів
Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя*

Химич І. Г.

*канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри економіки та фінансів
Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя*

ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВОГО РИНКУ В УМОВАХ КРИЗИ

Вступ. Сучасний розвиток міжнародного фінансового ринку відбувається в основному через наявність чинників відчутного впливу на нього, як-от глобалізаційні процеси в економічній сфері, лібералізація фінансових ресурсів, а також цифровізація (диджиталізація), що сприяє доволі швидкому переміщенню необхідних коштів між різними країнами. До того ж варто виокремити й головні рушійні сили, що теж здійснюють значний вплив на розвиток та подальшу неупинну динамічну трансформацію фінансового ринку, зокрема: виникнення необхідності й значної потреби інвесторів у процесі щодо диверсифікації наявних викликів, ризиків та загроз; наявності процесу транснаціоналізації банківської сфери та, як наслідок цього, й самих банків; застосування механізму сек'юритизації як одного з важливих та активних напрямів розвитку фінансових інновацій; використання процесу інтеграції щодо національних фінансових ринків та міжнародної фінансової системи загалом.

Мета роботи. У дослідженні проведено аналіз стану та динаміки трансформаційності фінансового ринку як на національному, так і на міжнародному рівнях, який функціонує в умовах швидкозмінного кризового середовища.

Основна частина. На початок 2026 р. світовий фінансовий ринок характеризується втриманням й підтримкою достатнього рівня стійкості та відображає прогнозоване зростанням рівня світового ВВП на 3,3 %, що включає глобальне застосування як штучного інтелекту (AI), так і адаптацію до наявних тарифних обмежень тощо. Основними ключовими драйверами, попри наявні серйозні ризики, пов'язаними зі станом геополітичної напруженості та високим рівнем цін на енергоносії, все ж залишаються як технологічні інвестиції, так і пом'якшення монетарної політики загалом.